

Resum històric dels antics Centres Empordanesos a Barcelona

Marià Baig i Aleu.

Centre Empordanès Gracienc

L'any 1884 es creà, a la Vila de Gràcia, el "**Centre Empordanès Gracienc**", els estatuts del qual foren aprovats l'any 1885, essent-ne el primer president el periodista, escriptor i diputat a Corts, **Eusebi Corominas i Cornell** (Corcà, Baix Empordà 1849 – Barcelona, 1919), que en aquells anys dirigia el diari barceloní "**La Publicidad**". D'aquest primer centre sabem que organitzava balls de sardanes, que l'any 1885 acollí a la societat coral "**La Erato**", de Figueres, durant la seva gira barcelonina i que l'any 1887 encara estava vigent.

Centre Empordanès de Barcelona

L'any 1891 es constituí, ja a Barcelona ciutat, el "**Centre Empordanès de Barcelona**". A finals de gener tingué lloc la inauguració de la seva primera seu al carrer Bellafília 3, 1er, acte que, segons la premsa de l'època, obtingué un gran èxit popular: "*no siendo casi posible describir el entusiasmo y la animación que reinó toda la tarde entre los hijos el Ampurdán allí presentes*". L'any següent el Centre es traslladava a la seva seu definitiva, en un antic casal del carrer Dufort, número 1, cantonada amb el carrer d'en Jupí, carrers tots ells desapareguts a principis del segle XX arran l'obertura de la Via Laietana. De seguida s'iniciaren les activitats culturals del centre, principalment vetllades literàries i musicals.

La direcció de les activitats musicals correspongué al mestre **Eusebi Guiteras i Guiu** (Sant Hipòlit de Voltregà, Osona, 1861 – Barcelona, 1919), músic i compositor. Al seu càrrec estava, en particular, la direcció de **l'Orfeó Empordanès** del Centre. La part dramàtica estava dirigida pel "*distinguido artista señor Puiggarí*". La Junta de l'entitat la presidia el doctor **Frederic Viñas i Cusí**, metge municipal de Barcelona, nascut a Espolla l'any 1855.

L'any 1892 el Centre Empordanès organitzà un celebrat dinar d'homenatge al **mestre Bretón**, autor de l'òpera Garí, acabada d'estrenar al Liceu de Barcelona, per haver inclòs en ella, i en un lloc preferent de l'obra, una Sardana. Al mateix temps, el Centre iniciava una lloable tasca social per tal d'assistir als empordanesos amb poc recursos, organitzant vetllades musicals i destinant una part de les quotes dels socis a tasques de beneficència. La darrera menció del Centre la trobem el juliol del 1894, quan organitza una vetllada en la que "*se leerán poesías de Tejers, Alemany, Godo etc. Y se ejecutarán o cantarán notables composiciones de Millet, Shubert, Verdi, Mas, Shumann y otros*".

Ateneu Empordanès de Barcelona

Hem d'esperar fins l'any 1916 per tenir més notícies de les activitats associatives dels empordanesos a Barcelona. Efectivament, l'agost del 1916 es creà **l'Ateneu Empordanès de Barcelona**, amb seu al carrer del Pi número 11, entitat que perduraria fins a finals de la guerra civil. La primera junta estigué dirigida per **Josep Pella i Forgas**, en qualitat de President Honorari; **Eusebi Fina i Girbau**, President; **Josep Valls i Badet**, Vicepresident; **Faustí Cabarrocas i Juera**, Secretari, entre d'altres membres.

Les primeres activitats de l'Ateneu foren audicions de sardanes, amb la participació de les principals cobles del moment com les principals de Peralada i la Bisbal, però també les activitats culturals, bàsicament cicles de conferències. Al llarg dels anys, el planter de conferenciants que desfilà per la seu de l'Ateneu inclou les grans personalitats tant literàries con científiques del moment: **Eugeni d'Ors, Jeroni Martorell, Salvador Albert, Pi Sunyer, Josep Puig Pujades, Josep Mª Roca, Octavi Saltor, Isern Dalmau, Joan B. Camós, Llorenç Vives, Carles Rahola, Pere Coromines, Pous i Pagès, Xirau, Gaziol** entre molts d'altres.

Anant més enllà de la ciutat de Barcelona, l'Ateneu Empordanès organitzà els "**Jocs Florals de l'Empordà**", sèrie de festivals culturals de gran transcendència mediàtica amb seu itinerant: Figueres (1917), la Bisbal (1918), Torroella de Montgrí (1919), i Castelló d'Empúries (1922). Els llibres amb el recull de les obres premiades iniciaren les activitats editores de l'Ateneu, canalitzades a través de les **Edicions Empordà**, que, entre d'altres obres, publicaren l'any 1925 **La Costa Brava - Àlbum Guia** obra que adquirí una gran difusió.

Com a activitats singulars desenvolupades per l'Ateneu Empordanès, assenyalem, en primer lloc, que l'any 1918 l'Ateneu inaugurà una **Galeria d'Empordanesos Il·lustres**, amb un acte en homenatge a **Narcís Monturiol**, presidit per **Pere Corominas**, amb la presència d'**Emili Monturiol** –fill de **Narcís Monturiol**– i de **Josep Pascual Deop** –gendre d'en **Monturiol**– tripulants d'aquell submarí. En aquest acte, **Josep Puig Pujades** "*glosà amb paraula fàcil i florida la vida d'en Monturiol i mostrà una perfecta idea del seu aspecte polític i d'inventor, remarcant en aquest últim les seves extraordinàries qualitats i energies posades a prova per la indiferència amb que hagué de lluitar l'inoblidable Monturiol*". Així mateix, l'any 1922 l'Ateneu Empordanès organitzà, a Barcelona, un homenatge a **Pep Ventura**, amb una multitudinària assistència tant d'autoritats com de públic general. El comitè d'honor el constituïren personalitats destacades del món musical, com **Salvador Raurich, Enric Morera, Joan Lamote de Grignon, Antoni Nicolau, o Joan Millet**.

Al llarg dels anys l'Ateneu Empordanès s'anà articulant en diferents seccions: la **Junta de Beneficència**, la **Secció de Socors Mutus**, la **Secció Excursionista**, una **Cooperativa de Consum**, i la secció de **Foment i Cultura**, cadascuna amb la seva pròpia estructura organitzativa. En els darrers anys, l'advocat, polític i escriptor **Eusebi Isern i Dalmau (Banyoles, Pla de l'Estany, 1896 - Barcelona, 1981)** fou la veritable ànima de l'Ateneu.

Apart de les vetllades literàries i musicals, balls i festes de diversa índole, la seu de l'Ateneu Empordanès del carrer del Pi acollí moltes i diferents reunions, des de l'assemblea constituent del **Sindicat de Metges de Catalunya** (1920) a assemblees del **Fútbol Club Barcelona** (1931) o del **Club Natació Barcelona** (1933), passant per reunions dels representants de la **Unió Catalanista** (1930). La guerra civil, però, estroncà definitivament les activitats de l'Ateneu Empordanès. Després de la guerra, el local social del carrer del Pi fou convertit en el **Centro Cultural de la Cruz Roja**, i, l'any 1958, s'hi inaugurà el **Teatre Guimerà**.